

CZU: 343.13

DOI: 10.5281/zenodo.4314327

PROBLEMELE GENERATE DE INSTITUȚIA CONEXĂRII CAUZELOR PENALE

Arina IALANJI,

*doctor în drept, lector universitar UTM,
judecător, Judecătoria Chișinău (sediul Buiucani)*
<https://orcid.org/0000-0002-3520-7197>

Mihail OSADCIU,
asistent judiciar, CSM

<https://orcid.org/0000-0001-7358-1844>

SUMAR

În acest articol este analizat modul de aplicare practică a prevederilor legale în partea ce ține de condițiile de conexare a cauzelor penale, modalitatea de realizare a acestei acțiuni procesuale de către instanțele de judecată, precum și problemele pe care le generează procedura în cauză prin prisma administrării eficiente a justiției și judecarea cauzei în termen rezonabil. Suplimentar, va fi realizată o analiză comparativă a prevederilor legale în partea ce ține de conexarea cauzelor penale în raport cu legislația altor state, reiterând reglementarea cea mai optimă în acest sens. Scopul prezentei lucrări este de a elucidă interpretarea eronată a prevederilor în partea ce ține de modalitatea conexării cauzelor penale, precum și ingerințele cauzate în acest sens prin prisma drepturilor acuzatului, precum și necesității garantării și asigurării unui proces echitabil.

PROBLEMS GENERATED BY THE INSTITUTION OF CONNECTING CRIMINAL CASES

SUMMARY

In this article we will analyze the practical application of legal provisions in the part related to the conditions of connection of criminal cases, the manner of carrying out this procedural action by the courts, as well as the problems generated by the procedure in question in terms of efficient administration of justice and the trial of the case within a reasonable time.

In addition, a comparative analysis of the legal provisions will be made in the part related to the connection of criminal cases in relation to the legislation of other states, reiterating the best regulation in this regard. The purpose of this paper is to elucidate the misinterpretation of the provisions regarding the connection of criminal cases, as well as the interference caused by the rights of the accused and the need to guarantee and ensure a fair trial.

Key-words: *connection of the criminal case, criminal accusation, knowledge of the accusation, criminal trial, the court, reasonable time to judge the case.*

Cuvinte-cheie: *conexarea cauzei penale, acuzație penală, cunoașterea învinuirii, proces penal, instanța de judecată, termen rezonabil de judecare a cauzei.*

Conceptul „acuzație în materie penală”, înțeles în sensul Convenției, poate fi definit drept „notificarea oficială, din partea autorității competente, privind suspiciunea referitoare la comiterea unei infracțiuni”, care depinde, de asemenea, de existența sau absența unor „repercusiuni importante asupra situației acuzatului” [19, § 42, 46; 21, § 73].

Din considerentul că acuzarea persoanei în materie penală aduce atingere drepturilor persoanei, inclusiv cu existența unei frustrări din partea acuzatului din moment ce acesta este înștiințat despre derularea unei cauze penale în privința sa,

art. 6 § 1 al CEDO oferă oricărei persoane dreptul la judecarea într-un termen rezonabil a cauzei sale, el are ca obiect, în materie penală, să asigure că persoanele acuzate nu fac obiectul unui capăt de acuzare o perioadă prea mare de timp și să se ia o decizie asupra temeiniciei acestuia.

Criteriile de apreciere a judecării cauzei în termen rezonabil se evaluează și prin prisma comportamentului autorităților competente, astfel încât art. 6 § 1 CEDO impune statelor contractante să-și organizeze sistemul judiciar în așa mod ca instanțele de judecată să poată îndeplini fiecare dintre cerințele sale [18, § 24; 20, § 44].

PROBLEMA ȘTIINȚIFICĂ

În lucrarea „Ghidul Specialistului în Convenția Europeană a Drepturilor Omului” se indică că principiul administrării corecte a justiției, în opinia Curții, implică faptul că tribunalele naționale au datoria de a trata în mod adecvat cauzele prezentate în fața lor. Astfel, în cauza *Ewing contra Regatului Unit*, asocierea a trei cauze, care a întârziat procesul, nu a fost considerată arbitrară sau nerezonabilă, ori producând o întârziere exagerată, avându-se în vedere administrarea corectă a justiției [17].

O administrare corectă a justiției impune reglementarea prin prisma legii procesual penale a instituției conexării cauzelor penale, condițiile și criteriile căreia sunt prevăzute la art. 42, alin. (4) Cod de procedură penală [5], care prescrie că, în caz de conexare a unor cauze privitoare la mai multe persoane învinuite de săvârșirea infracțiunilor în raza de activitate a diferitor instanțe de grad egal sau privitoare la o singură persoană învinuită de săvârșirea câtorva infracțiuni, dacă aceste cauze sunt de competența a două sau câtorva instanțe de judecată de grad egal, procesul se judecă de instanța care a fost prima sesizată privind judecarea cauzei.

Însuși Tanoviceanu I., în lucrarea sa „Tratat de drept și procedură penală”, care datează cu anul 1926, delimitează conflictele de competență în funcție de: „*ratione materie*” și „*ratione loci*”.

Autorul prescrie că „*legea actuală nu prevede în mod expres criteriile care ar conduce la soluționarea conflictelor de competență, dar ele se desprind din ansamblul regulilor pozitive și din principiile fundamentale. Pentru conflictele ratione materie derivande din conexitate, atunci când disjungerea pricinilor nu este nici posibilă, nici utilă, criteriul predominant este de a se atribui instanței care are competența mai mare, judecarea ansamblului de pricini, iar dacă sunt instanțe de același*

grad se va da preferință aceleia care este sesizată mai întâi. Cererea pentru regularea competenței se poate face de Ministerul Public, de inculpat și de partea civilă, ea se adresează instanței chemate a regula competența” [24, p.94-95].

DEZBATERI ȘTIINȚIFICE

Considerăm oportună analiza modului de reglementare a instituției conexării în legislația altor state, astfel, potrivit art. 44 Cod de procedură penală român, în caz de reunire, dacă, în raport cu diferiții făptuitori ori diferitele fapte, competența aparține, potrivit legii, mai multor instanțe de grad egal, competența de a judeca toate faptele și pe toți făptuitorii revine instanței mai întâi sesizate, iar dacă, după natura faptelor sau după calitatea persoanelor, competența aparține unor instanțe de grad diferit, competența de a judeca toate cauzele reunite revine instanței superioare în grad [6].

Trebuie să menționăm că legislația Federației Ruse dispune de o altă tratare privind modul de soluționare a conflictelor legate de conexarea cauzelor penale, și anume, potrivit art. 34 CPP al Federației Ruse, instanța, dacă constată că nu este competentă de a judeca cauza penală, o remite spre judecare instanței competente, iar art. 36 al normei citate nu admite litigii între instanțele de judecată pe marginea competenței de judecare a cauzei.

Art. 293.2 al CPP al Federației Ruse, stabilește că instanța, sub rezerva motivelor prevăzute de prezentul cod și apărute după sosirea cauzei penale la instanță, are dreptul, la cererea părții, de a decide cu privire la conexarea cauzelor penale într-o singură procedură [25].

Potrivit art. 32 al CPP al Ucrainei, este stabilită competența teritorială în cazul comiterii mai multor infracțiuni de către aceeași persoană, fiind stabilit că, în cazul comiterii de către aceeași persoană a mai multor infracțiuni, judecarea cauzei se realizează de către instanța în raza teritorială a căreia a fost comisă infracțiunea mai gravă, dacă însă faptele penale sunt de aceeași gravitate, judecarea cauzei penale se realizează de instanța în raza teritorială a căreia a fost comisă ultima infracțiune. Iar art. 34 al actului normativ citat prescrie că chestiunea cu privire la competența instanțelor de judecată, inclusiv în cazurile de conexitate a cauzelor, se soluționează de către instanța de apel [26].

În practica internă urmează să relevăm unele probleme la nivel de aplicare neuniformă a prevederilor în partea ce ține de chestiunea conexă-

rii cauzelor penale, și anume practica vicioasă cu privire la remiterea cauzei penale judecătorului competent pentru soluționarea chestiunii conexării, circumstanță ce contravine principiului administrării corecte a justiției.

Astfel se atestă că, prin încheierea judecătorească din 5 octombrie 2017, cauza penală de învinuire a lui M.A. [1] a fost transmisă unui alt judecător, pentru soluționarea chestiunii de conexare, iar prin încheierea instanței din 26 octombrie 2017 solicitarea de conexare a fost respinsă, pe motiv că respectiva cauză penală se află la etapa cercetării judecătorești, cauzele penale au fost pornite pe marginea diferitor infracțiuni, care nu au fost săvârșite prin aceeași faptă, respectiv conexarea ar duce la împiedicarea bunei desfășurări a justiției [9].

În cauza penală privindu-l pe T.O., prin încheierea din 16 iunie 2017, s-au respins încheierile judecătorești adoptate de Judecătoria Chișinău, sediul central, ambele din 22 mai 2017, cu privire la posibilitatea conexării cu cauza penală aflată pe rol la Judecătoria Râșcani, pe motiv că această cauză se află la etapa finală a cercetării judecătorești, fiind dispusă remiterea cauzelor pentru examinare în fond [10].

O altă speță care conține o situație interesantă generată de problema transmiterii conexării cauzelor penale poate fi dedusă din încheierea Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani, în cauza penală privindu-l pe M.G. din 20 august 2020 [11], potrivit căreia s-au respins 6 încheieri parvenite din partea a 5 complete de judecată în privința inculpatului, cu propunerea de conexare a cauzelor penale. În calitate de argument s-a reținut că conexarea cauzelor penale va spori complexitatea cauzei inițiale și, implicit, va contribui la prelungirea termenului de examinare a tuturor cauzelor penale, deoarece astfel există riscul încălcării prevederilor referitoare la termenul rezonabil de judecare a cauzei, conexarea nefiind în interesul justiției. Am dori să relevăm faptul că încheierile judecătorilor cu propunerea de transmitere spre conexare datează cu perioada februarie-iulie 2020, fiind soluționate pe fond în luna august.

Se atestă că în cauzele în privința cărora se decide transmiterea spre conexare până la adoptarea unei soluții, cauza are statut de examinare în procedura judecătorului care a dispus o atare acțiune procesuală potrivit Programului Integrat de Gestionare a Dosarelor, iar această stare poate dura o perioadă destul de mare, spre exemplu, prin încheierea Judecătoriei Chișinău,

sediul Centru, din 27 noiembrie 2017, s-a dispus transmiterea pentru soluționarea chestiunii de conexare a cauzei penale în privința lui B.P., iar prin încheierea instanței din 22 ianuarie 2018, s-a dispus conexarea cauzelor penale într-o singură procedură [12]. Se atestă că adoptarea unei soluții definitive la caz a durat trei luni de zile, perioadă în care, la cauza remisă, pentru soluționarea chestiunii conexării nu se realizează nici o acțiune procesuală. În cauza penală de învinuire a lui C.S. încheierea de a transmite pentru soluționarea chestiunii conexării a fost emisă la 2 ianuarie 2020, fiind examinată chestiunea conexării de către instanța competentă prin încheierea din 24 iulie 2020 [13].

O altă cauză care atestă neexaminarea pricinii în termen rezonabil prin prisma practicii judiciare de transmitere a cauzei spre conexare este cea de învinuire a lui L.V. Anume prin încheierea instanței din 27 mai 2020, cauza a fost transmisă unui alt judecător pentru soluționarea chestiunii transmiterii spre conexare, soluționarea chestiunii date de către instanța competentă fiind stabilită pentru data de 11 septembrie 2020 [2]. Prin încheierea în cauza penală nr. 1-20055303-12-1-26052020 (1-1042/2020) din 9 iulie 2020, cauza penală de învinuire a lui M.A. a fost remisă judecătorului competent pentru soluționarea chestiunii conexării, ședința de judecată fiind stabilită pentru data de 1 octombrie 2020 [14].

Considerăm că o atare interpretare din partea instanțelor de judecată, cât și din partea participanților, prin stabilirea unei practici vicioase în domeniul de transmitere a cauzei instanței competente pentru soluționarea chestiunii conexării, constituie o încălcare a termenului rezonabil imputat autorităților, inclusiv prin prisma practicii CEDO, fapt constatat în cauza *Gheorghe contra României*, reiterând că o întârziere de judecare a cauzei cu mai mult de un an este imputabilă erorilor Curții de Apel din Ploiești și Tribunalului județean din Prahova, care și-au trimis reciproc cauza până când, prin hotărârea din 21 noiembrie 2001, Curtea Supremă a stabilit competența de a statua în fondul litigiului în favoarea Curții de Apel [22, § 58].

O constatare asemănătoare se atestă și într-o speță de condamnare a Republicii Moldova, unde Curtea a notat că, timp de aproape cinci luni, între iunie și noiembrie 2003, din cauza unui conflict de competență între Tribunalul Chișinău și Judecătoria Centru, nu a avut loc nici o ședință judecătorească. Durata procedurilor nu corespunde cerinței „termenului rezonabil”. Prin

urmare, a existat o violare a articolului 6 § 1 al Convenției [23, §145].

Curtea Constituțională, în decizia sa de inadmisibilitate a sesizării nr. 68g/2018, a stabilit că conexarea cauzelor se decide de către instanță printr-o încheiere. Astfel, Curtea menționează că încheierea reprezintă actul instanței de judecată prin care cauzele penale nu se soluționează în fond, ci doar sunt conexe. În acest sens, Curtea menționează că procedura de soluționare a conexării cauzelor penale nu îmbracă forma unui proces care să reclame un tratament juridicțional, ci este vorba despre o problemă de administrare și de eficiență a actului de justiție. De asemenea, Curtea notează că conexarea reprezintă o instituție procesuală concepută să asigure o bună-administrare a justiției. Curtea menționează că interdicția contestării încheierii privind conexarea cauzelor nu este una absolută, părțile având posibilitatea să pună problema competenței prin intermediul căilor de atac. În cazul constatării unor încălcări a prevederilor legale referitoare la competența *ratione materiae* sau *ratione personae* intervine nulitatea [7].

O altă problemă generată de situația transmiterii spre conexare se atestă în cazul etapei procesuale, până când poate fi soluționată chestiunea respectivă. Astfel, în cauza penală de învinuire a lui L.D. [3], potrivit căreia, prin încheierea instanței din 10 iunie 2020, cauza a fost transmisă altui judecător pentru soluționarea chestiunii conexării, însă, potrivit actelor cauzei, se atestă că la etapa corespunzătoare judecătorul competent de a se expune pe marginea conexării a stabilit data pronunțării sentinței motivate la caz pentru 16 iunie 2020, respectiv – cauza se afla la etapa deliberării. În practică există neînregistrate mai multe situații din categoria respectivă.

În fapt, considerăm că norma de drept supusă analizei stipulează clar că chestiunea conexării cauzelor o soluționează instanța căreia îi revine competența de judecată, conform prevederilor art. 42, dar nu prevede și soluția **transmiterii** unei cauze penale aflate pe rolul unei judecătoriai altei judecătoriai, pentru **rezolvarea chestiunii privind conexarea cu o altă cauză**. Urmează a fi reiterat și apreciat faptul că legiuitorul a făcut o claritate în partea ce ține de competența în caz de concurență a pretențiilor în materie civilă. Astfel, potrivit art. 37 Cod de procedură civilă, în cazul în care pretențiile legate între ele sunt examinate de mai multe instanțe judecătorești în același timp, acestea urmează a fi conexe, la cerere, printr-o încheiere, și examinate de jude-

cătoria sesizată mai întâi. Judecătoriile (judecătoria) sesizate ulterior vor strămuta pretențiile la judecătoria sesizată mai întâi, printr-o încheiere ce poate fi atacată cu recurs [4].

O tratare eficientă și legală o putem deduce prin decizia Colegiului Penal al Curții Supreme de Justiție din 9 iulie 2015 [8], în care instanța superioară a dat o interpretare prevederilor art. 43 Cod de procedură penală, indicând prevederile art. 43 alin. (1) Cod de procedură penală, care stabilește că conexarea cauzelor se decide de către instanța căreia îi revine competența de judecată conform prevederilor art. 42.

O situație diferită cu privire la soluționarea chestiunii de conexare a cauzelor penale se atestă în încheierea emisă de Judecătoria Chișinău, sediul central, potrivit căreia, instanța, la etapa inițială, fiind identificată drept instanță competentă de a soluționa chestiunea conexării cauzelor penale, a admis din start cererea apărătorului inculpatului și a dispus conexarea cauzelor penale în privința lui M.A., prin depășirea etapei de transmitere spre conexare [15].

CONCLUZII

Menționăm că, potrivit Regulamentului cu privire la efectuarea generalizării practicii judiciare, probat de către Curtea Supremă de Justiție, se atestă prerogativa instanței superioare privind reglementarea modului de identificare a cazurilor de luare a diferitor decizii pe aceleași probleme de drept, interpretarea diferită a legii în aplicarea normelor de drept material și procedural [16].

În concluzie, reieșind din cele elucidate și analizate supra, considerăm că instanța superioară, și anume Curtea Supremă de Justiție, în virtutea rolului său de a remedia contradicțiile dintre soluțiile judiciare în cauze similare și pentru aplicarea efectivă a certitudinii juridice, urmează să emită o opinie consultativă privind **procedura și modul de aplicare a prevederilor ce reglementează chestiunile conexării cauzelor penale**. Opinia e necesară pentru a evita în practică situațiile dificile care sunt generate de institutul respectiv și care implică **unele ingerințe în drepturile participanților la proces, prin prisma procesului echitabil**.

Notă: Printr-o scrisoare din 21 august 2020, prezenta cercetare a fost remisă în adresa Curții Supreme de Justiție, în vederea emiterii unei opinii consultative.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE:

1. Cauza penală nr. 12-1-53308-03082017 de învinuire a lui M.A., examinată de Judecătoria Chișinău, sediul Central.
2. Cauza penală nr.1-19157982-12-1-04102019, examinată de Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani, în privința lui L.V.
3. Cauza penală nr.1-20013894-12-1-31012020, examinată de Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani, în privința lui L.D.
4. Codul de procedură civilă al Republicii Moldova. Nr.225 din 30 mai 2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2018, nr. 285-294.
5. Codul de procedură penală al Republicii Moldova. Nr.122-XV din 14 martie 2003. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2003, nr. 104-110. În vigoare din 12 iunie 2003.
6. Codul de procedură penală al României. Legislație.just.ro/Public/DetaliiDocument/185907 (vizitat 15.11.2020).
7. Decizia de inadmisibilitate a Curții Constituționale a R. Moldova nr.68g/2018 din 1 iunie 2018, privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi ale art. 43 alin. (1) din Codul de procedură penală (conexarea cauzelor penale). https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=111061&lang=ro (vizitat 20.11.2020).
8. Încheierea Curții Supreme de Justiție în cauza penală nr. 1cc-8/2015 din 9 iulie 2015. http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=4476 (vizitat 21.11.2020).
9. Încheierea Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, în cauza penală nr. 12-1-67904-09102017 privind învinuirea lui M.A.
10. Încheierea Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani, în cauza penală nr. 41-1-3576-13032017 privind învinuirea lui T.O.
11. Încheierea Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani, în cauza penală nr. 12-1-28560-2052018 privind învinuirea lui M.G.
12. Încheierea Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani, în cauza penală nr. 12-1-83577-15122017 privind învinuirea lui B.P.
13. Încheierea Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani, în cauza penală nr. 1-19135535-12-1-19082019 privind învinuirea lui C.S.
14. Încheierea Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani, în cauza penală nr. 1-20055303-12-1-26042020 privind învinuirea lui M.A.
15. Încheierea Judecătoriei Chișinău, sediul Central, în cauza penală nr. 12-1-45645-30062017 privind învinuirea lui M.A.
16. Regulamentul cu privire la efectuarea generalizării practicii judiciare, aprobat prin hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova, nr. 3 din 28 februarie 2019. http://jurisprudenta.csj.md/search_plen_csj.php?id=269 (vizitat 19.11.2020).
17. Reid K. Ghidul Specialistului în Convenția Europeană a Drepturilor Omului. Chișinău: Cartier Juridic, 2005. 669 p.
18. Speța *Abdoella c. Țărilor de Jos*, hotărârea din 25 noiembrie 1992. <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57765> (vizitat 20.11.2020).
19. Speța *Deweer c. Belgiei*, hotărârea din 27 februarie 1980. <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57469> (vizitat 20.11.2020).
20. Speța *Dobbartin c. Franței*, hotărârea din 25 februarie 1993. <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57807> (vizitat 21.11.2020).
21. Speța *Eckle c. Germaniei*, hotărârea din 15 iulie 1982. <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57476> (vizitat 19.11.2020).
22. Speța *Gheorghe c. României*, hotărârea din 15 martie 2007. <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-123913> (vizitat 21.11.2020).
23. Speța *Holomiov c. Moldova*, hotărârea din 7 noiembrie 2006. <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-127841> (vizitat 21.11.2020).
24. Tanoviceanu I. Tratat de drept și procedură penală. București: Curierul judiciar, 1926, 833 p.
25. Уголовно-процессуальный кодекс Российской Федерации от 18.12.2001. Закон № 174-ФЗ, Принят Государственной Думой 22 ноября 2001 года.
26. Уголовно-процессуальный кодекс Украины от 13 апреля 2012. Закон №4651-VI.

